

BENASSAIT i BENASSEIT

Benasseit, en el te. de Castelló de la Plana, on el Llibre de Vàlues de 1370 porta: «un quartó en la pda. de *Benazeit*; un quartó de vinya a *Benazeit*, lo qual és damunt la font d'en Dalmau»: aquesta avui ha dat el nom de la *Fila delmáu*, a la pda. del *Censal* (xxix, 36). A les Vàlues de 1398: «tres jovades de terra --- a *Benaceyt*»; i també s'hi fa referència a una grafia *Binaciet* de 1252. Consta que hi havia vinya; però, com sol passar en tals llocs, és probable que també s'hi fessin oliveres: vindrà, doncs, de l'ar. *Ibn az-zâit* pròpiament 'el de l'oli', 'el lloc de l'oli'. El tractament de *zz > ss* com en *Calaceit*, *safrà* etc.

Potser també tenen aquesta etimologia *Binaceite* prov. Terol, i *Binaced* (província d'Osca); i fins *Benassait* (o *Bin-*) pda. de Biar (xxxvi, 10.13), per als quals Asín (*Contr.*) parteix de NPP *Ibn az-Zâid* i *Ibn as-Sâ'id* respectivament; però l'article *as-/az-*, que ell hi suposa no escau gaire essent NP; més aviat cf. *Beseit* < *Bâit Zâid* 'casa de Zeid'; amb aquest *Zâid* es poden relacionar aquests tres NLL, però és versemblant que també s'hi hagi barrejat *az-zâit* 'de l'oli' i potser el NP *Sa'id* (Hess 29, *GGAlg.*, 338b).

BENASSAL

La important vila de l'alt Maestrat.

PRON. MOD.: *benasâl* 1935, a Ares, Vistabella i allí mateix; 1961 a La Jana (xxviii, 37.14), cf. J. Puig, *BSCC* xiv, 129. *Gentilici*: *benassalencs* (*ALCat*); i a Torreblanca, 1935 (J.G.M.), si bé no és d'ús general i Galetà Huguet, el donava com a desusat, 1935.

Sobre el parlar de Benassal, cf. *BDLC*, 1918, 203, i sobretot el que n'escribí l'eminent Carles Salvador —el pedagog i filòleg d'allí— en la *Misc. Fabra* (1941) i en força llocs més.

DOC. ANT. 1239: repoblat a fur de Saragossa (*EEMGA* iii, 272); 1280: se n'encomana el castell a Berenguer de Claresvalls, en doc. datat a Alzira a primers de maig (MtzFdo., *DocValACA* ii, 1015); 1406: *Beneçal*, *Benacal*, *Bensal* (*BSCC* xv, 199); S. xvi, *Memorial Muñoz*, *BSCC* xiv, 431; 1609: *Benasal* 207 cases de cristians vells, dependent del Maestrat de Montesa (Reglà, p. 105).

ETIM. (I) *ben* °*Assâl* 'el dels col·lectors de mel', amb *Ben* exponent semàntic, a la manera dels lullians *fill de justícia* 'home just, objecte just', *fill de misericòrdia* 'misericordiós' (*DECat* iii, 1030b37-1031a18; *DECH* i *DCEC* ii, 917a1-37).

No és, doncs, NL compost amb un «nombre propi de persona o apodo», com diu Oliver-Asín (p. 86). És realment el nom d'ofici °*assâl* 'el qui recull la mel en els ruscs', 'el castrador d'arnes' derivat de °*ásal* 'mel' (*RMa*, 473.1). No pot ser el nom de la mel mateixa (com diu *AlcM*, «fill de mel») perquè aquest s'acenenuta a la inicial i té *e* vulgar a la final: «°*ácel*: miel, miel rosada» (*PAlc*, 311.23, 23, 310.6); en canvi en °*assâl* l'accent recau en la *a*, i aquesta no es canvià en

e, per la influència conjunta de la *l* i del °*ain* proper.

El nom se li aplicà, certament, no pas a cap persona, sinó com epítet directament, a la vila mateixa, per la rica explotació apícola que sempre ha d'haver-hi hagut. En la bella travessa a peu, que vaig fer, l'any 1935, des de Benassal cap a Vistabella, en tot el trajecte des de la vila fins a la Serra del Boi, i vessants amunt d'aquesta vaig respirar un aire embalsamat de romanins i de brucs florits (que per això hi ha el gros *Mas del Burgal* < *brugal*) i en vaig veure una mà, d'abellars. En un mot: el paradís de les abelles.

N. Primitiu GzSerrano, n'escribí benemerites notes (d'on traurem algun oportú NL menor): «De --- Top. Valenciana, pseudo-aràbiga» Val. 1954, 11-13; *Mem. Assabl. Cron.* 1960, 134; però són del tot infundats i aberrants els seus tempteigs etimològics, sigui a base de *pena* 'roca' (per més que ens parli d'una «Peña de la Buitrera» damunt del poble), o sigui amb vagues palpoteigs ibèrics (*Bennabells*, *Tarakonsalir* etc.); àdhuc si hi hagués un *bensaliri* en el plom d'Alcoi, a penes cal dir que és arbitrari entendre-hi 'prop del riu' —que, així com així, tampoc és la situació de Benassal. Altres paronímies merament fallaces són amb *Benasau* (supra), o amb el cognom it. *Ben-assai* (Flechia, *Mem. Acc. Lincei* 1878, 675).

Benasseit, V. *Benassait*

BENATAIRE

Partida de Cocentaina (xxxiv, 22.6). SSiv. 143: *Benithaer* (lleg. *Benitaber*, com en SSiv. p. 47) lloc format per 10 cases de moriscos anexas a Alcúdia de Cocentaina; el 1407 citat com alqueria, posseïda per un convent de l'Horta de Val. Despoblada després de l'expulsió dels moriscos. Sens dubte és el que se cita ja abans de la Conq. (*Bibl. Ar. Hisp.* de Codera-Ribera, iii, 74), en text aràbic: «*al-qaria al-mansúka ilà bāni t̄āh̄ir*» 'l'alqueria per als Beni-Tāh̄ir'.¹ *Benitaber* troben Reglà (116) i Lapeyre (46) amb 12 focs moriscos a. 1609 i 1602, i 11 el 1562, en què porta el nom de B. de *Piamont*² l'altre és deformació del part. actiu del verb *tahar* (arrel *t̄h̄r* «mundare», «mansuetudo», *RMa* 485.1, 137). Com a part. apellatiu es comprèn que també s'usés amb article *Bāni at-Tāh̄ir* (d'on la variant *Benataire* que és com ho vaig oir) 'els fills del pur, cast, virtuós'.

L'any 1609 era del Duc de Gandia. Potser també és aquest lloc un *Benitallá* (mal accentuat?) que Lapeyre (44) posa a la V. de Gallinera amb 13 moriscos els anys 1563 i 1602.

Ara bé, es tracta aquí d'una família que ocupava llocs prominents a diverses ciutats valencianes i del SE. espanyol: a Múrcia, històriada per Dozy, un *Tāh̄ir* era de la família dels *Benimojānaz* de Xàtiva; i es parla també d'un Mohàmed ben *Tāh̄ir* a Xèrica (Ribera, *Dis. y Op.* ii, 225, 239, 233). També antroponímica a Algèria: *Tāh̄ar* prenom, *Tābar-Sāuš*, *Tāh̄rī*